

Elena Zamfir, Vasile Burtea (coordonatori), *Prezent și perspective în cultura romă în viziunea intelectualilor, liderilor și oamenilor de succes romi*, Grupul de presă, tipografie și distribuție PPB, București, 2012, 151 p.

Menționez încă de la început că această lucrare reprezintă o reușită științifică deosebită pe o temă de larg interes, cum este aceea legată de problematica romilor, dar privită dintr-o perspectivă cu totul inedită, și anume cea a culturii rome. Premisa acestui succes o reprezintă participarea la realizarea cercetării și a lucrării ca atare a unor personalități cu înalt prestigiu științific, inclusiv în studierea populației rome după anul 1990 și mă refer aici la cei doi coordonatori, și la Cătălin Zamfir, membru corespondent al Academiei Române, iar activitatea efectivă desfășurată a condus la un produs științific remarcabil. Și ceilalți autori ai cărții (Carmen Bărbat, Ioan Popoviciu, Salomea Popoviciu) au experiențe importante în cercetarea populației rome.

Ineditul lucrării de față constă în alegerea pentru cercetare a unor segmente cu totul aparte ale populației rome, și anume intelectuali, activiști social-politici/lideri comunitari și oameni de afaceri.

În continuare, aduc câteva argumente științifice pentru susținerea celor afirmate mai sus.

- 1) Lucrarea prezentată conține o sinteză concludentă asupra cercetărilor privind populația romă din România, în special după 1990, cu evidențierea tematicii de interes, modalitățile de analiză și de evaluare a programelor, măsurilor, politicilor și nevoilor. O atenție aparte este acordată unui factor important de dezvoltare a elitei rome, și anume educației.
- 2) Totodată este tratată și poziția socială specială a romilor în istoria Europei, cu încercarea fructuoasă de a explica starea actuală precară a multor persoane din această etnie ca rezultat al combinării unui proces de automarginalizare, cauzat de un stil de viață prins în capcana tradițiilor și cel de marginalizare continuă venită dinspre populația majoritară. De asemenea, este evidențiat rolul diversilor factori primari și derivați ce contribuie la starea precară a multor romi.
- 3) Din perspectivă metodologică, semnalez preocuparea autorilor pentru a clarifica natura strategiilor de cercetare și de intervenție: respectiv tratarea romilor ca o populație închisă în propria ei cultură sau, dimpotrivă, ca una deschisă la schimbare, evidențiate din cercetările anterioare, și sunt analizate o serie de date statistice referitoare la cuprinderea și participarea școlară, gradul de alfabetizare, semnificația școlii pentru succesul social, domenii de activitate și ocupații.
- 4) Cercetarea segmentului superior al populației de romi reprezintă acel element nou în preocupările de cunoaștere, dar și de identificare și evaluare a unei căi de depășire a situațiilor critice actuale specifice. A fost studiat un număr semnificativ de romi de succes (432 de subiecți); din 20 de județe și Municipiul București; mulți dintre ei fiind tineri, iar jumătate sunt absolvenți de studii superioare. Rețin efortul pentru a continua o cât mai completă identificare a factorilor cristalizării segmentului social superior al romilor, de la noul context politic, cu multiplicarea oportunităților, la rolul școlii ca principală cale de ieșire din subdezvoltare.
- 5) Un loc semnificativ în spațiul lucrării este acordat culturii rome având ca puncte de reper autoidentificarea etnică, aderarea la cultura romă tradițională, vorbirea limbii romany de către su-

bieții investigați și care sunt evaluările, atitudinile și comportamentele lor în aceste domenii, inclusiv imaginea de sine. În final, este abordată și afilierea religioasă și procesul de convertire.

În concluzie, consider că prin modul riguros de concepere a proiectului de cercetare, analiza literaturii referitoare la populația romă și a multor statistici, includerea în cercetarea de teren a unui număr semnificativ de intelectuali, lideri și oameni de afaceri, culegerea unei informații cu totul aparte de la ei, lucrarea de față este un produs științific de certă valoare.

Desigur, avem de a face, în mare parte, cu opinii ale intervievaților, iar acestea sunt puternic dependente nu numai de situația

de fapt, ci și de așteptările și de ceea ce crede fiecare în parte, iar ceea ce contează nu sunt atât opiniile singulare, cu care poți fi sau nu de acord, cât tabloul general care se creionează și acesta este unul relevant.

Totodată, calitatea științifică a lucrării trece dincolo de paginile cărții, pentru că în ea se aduc argumente solide în favoarea lui „se poate reuși”. Depinde, în primul rând, de fiecare în parte, și de societatea în ansamblu pentru a se schimba situația actuală a etniei romă, iar românii de succes sunt un exemplu în acest sens, inclusiv prin ceea ce întreprind în cadrul societății ca întreg.

Ioan Mărginean